गुराँस राजपत्र

गुराँस गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्डः १० **संख्याः ३५** **मितिः२०८३।०५।१६**

भागः २

गुराँस गाउँपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको नीति सर्बसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ।

स्थानीय रोजगार नीति, २०८३

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी गुराँस गाउँपालिकाले स्थानीय रोजगार नीति, २०८३ जारी गरेको छ।

गुराँस गाउँपालिका

स्थानीय रोजगार नीति, २०८३

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मितिः २०८३/०४/२२
प्रमाणीकरण मितिः २०८३/०४/२५

परिच्छेद – १: प्रारम्भिक

१.१ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

१) यस नीतिको नाम "गुराँस गाउँपालिका स्थानीय रोजगार नीति, २०८३" रहेको छ।

२) यो नीति गुराँस राजपत्रमा प्रकाशन भएको मितिदेखि सम्पूर्ण गाउँपालिका क्षेत्रभित्र लागू हुनेछ।

१.२ पृष्ठभूमि र औचित्य

गुराँस गाउँपालिका कर्णाली प्रदेशको दैलेख जिल्लामा अवस्थित प्राकृतिक स्रोतसाधन, जलस्रोत, कृषि तथा जडीबुटीको सम्भावना बोकेको भौगोलिक क्षेत्र हो। स्थानीय स्तरमा उपलब्ध जनशक्ति तथा सीपको यथोचित उपयोग हुन नसक्दा युवा वर्ग रोजगारीका लागि वैदेशिक वा सहरी क्षेत्रतर्फ पलायन हुनुपर्ने बाध्यता छ।

संविधानले प्रदान गरेको रोजगार सम्बन्धी हक, सङ्घीय श्रम तथा रोजगार नीति, र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को अधिकार प्रयोग गरी गाउँपालिका क्षेत्रभित्र दिगो, समावेशी र मर्यादित रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्न यो नीति तर्जुमा गरिएको छ।

१.३ सोच, लक्ष्य र उद्देश्य (Vision, Goal, and Objectives)

- **सोच (Vision):** उत्पादक, दिगो र न्यायोचित रोजगार तथा स्वरोजगारका अवसर सिर्जना गरी गुराँस गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर र समृद्ध बनाउने।
- **लक्ष्य (Goal):** स्थानीय श्रमशक्तिको दक्षता अभिवृद्धि गर्दै गाउँपालिकाभित्रै मर्यादित रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्ने र वैदेशिक रोजगारीप्रतिको निर्भरता क्रमशः घटाउने।
- **उद्देश्यहरू (Objectives):**
    १. पालिकाभित्रका बेरोजगार, विपन्न तथा युवा श्रमशक्तिको पहिचान र सूचीकरण गर्ने।
    २. बजारको मागअनुसारको सीपमूलक तथा व्यावसायिक तालिम सञ्चालन गर्ने।
    ३. स्थानीय कृषि, पर्यटन, जडीबुटी र लघुउद्यम क्षेत्रमा स्वरोजगारका अवसर विस्तार गर्ने।

४. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र अन्य सरकारी/गैरसरकारी कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने।

५. सुरक्षित र मर्यादित वैदेशिक रोजगारीका लागि सूचना तथा परामर्श सेवा प्रदान गर्ने।

१.४ प्रमुख नीतिहरू (Major Policies)

क. रोजगार तथ्याङ्क तथा सूचना व्यवस्थापन (Employment Data & Information):

- रोजगार सेवा केन्द्र (Employment Service Center) मार्फत बेरोजगार व्यक्तिहरूको वस्तुनिष्ठ तथ्याङ्क संकलन र अद्यावधिक गर्ने।
- श्रम बैंक (Labor Bank) को स्थापना गरी स्थानीय विकास निर्माणका आयोजनामा स्थानीय श्रमिकलाई प्राथमिकता दिने।

ख. सीप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि (Skill Development):

- बजार र स्थानीय स्रोतमा आधारित व्यवसायीकरण (जस्तै: कृषि/पशुपालन, काष्ठकला, प्लम्बिङ, वाइरिङ, सिलाई-कटाई) सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने।
- स्थानीय माध्यमिक विद्यालयहरूमा प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा विस्तार गर्न सहकार्य गर्ने।

ग. स्वरोजगार तथा उद्यमशीलता विकास (Self-Employment & Entrepreneurship):

- "एक वडा, एक उद्यम/उत्पादन" कार्यक्रममार्फत साना तथा लघु उद्यमीहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने।
- साना उद्यमी तथा युवाहरूका लागि सहुलियतपूर्ण ऋण, प्रविधि हस्तान्तरण र अनुदानको व्यवस्था गर्ने।
- स्थानीय उत्पादनको बजारीकरणका लागि हाटबजार तथा संकलन केन्द्रको स्थापना गर्ने।

घ. पूर्वाधार विकासमा श्रममूलक प्रविधि (Labor-Intensive Infrastructure):

- गाउँपालिका तथा वडा स्तरबाट सञ्चालन हुने ५० लाखसम्मका साना योजनाहरूमा मेसिनको सट्टा स्थानीय श्रमशक्तिको अधिकतम प्रयोग गर्ने।

ङ. सुरक्षित वैदेशिक रोजगार तथा पुनर्मिलन (Safe Migration & Reintegration):

- वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका व्यक्तिहरूको ज्ञान, सीप र पुँजीलाई स्थानीय उद्यमशीलतामा परिचालन गर्ने।
- ठगी नियन्त्रण र सूचना प्रवाहका लागि नि:शुल्क परामर्श सेवा (Safer Migration/SaMi) सञ्चालन गर्ने।

परिच्छेद – २: रणनीति तथा कार्यनीति (Strategies & Action Plans)

२.१ "गुराँस श्रम रोजगार बैंक" तथा बेरोजगार लगत व्यवस्थापन

- **लगत तथा रोजगार सूचना केन्द्र:** प्रत्येक वडा कार्यालयमार्फत स्थानीय जनशक्तिको शैक्षिक योग्यता, सीप, क्षमता र रोजगार चाहनाको नियमित अद्यावधिक गर्ने।
- **रोजगार बैंकको सञ्चालन:** गुराँस गाउँपालिका श्रम रोजगार बैंक सञ्चालन कार्यविधि अनुसार बेरोजगार युवा तथा श्रमिकलाई सूचीकृत गरी स्थानीय विकास निर्माणका आयोजनामा परिचालन गर्ने।

२.२ सीप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि

- बजार उन्मुख तथा स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित (जस्तै: डकर्मी, प्लम्बिङ, कृषि प्राविधिक, हस्तकला, ड्राइभिङ आदि) व्यावसायिक तालिम सञ्चालन गर्ने।
- स्थानीय युवा उद्यमीहरूका लागि व्यवसाय विकास परामर्श तथा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

२.३ कृषि, जडीबुटी तथा स्थानीय स्रोतमा आधारित स्वरोजगार

- **एक घर एक उत्पादन / व्यावसायिक कृषि:** सिँचाइ, पोखरी, लिफ्टिङ प्रविधि र कृषि अनुदानको पहुँच पुऱ्याई व्यावसायिक कृषक तयार गर्ने।
- **जडीबुटी र स्थानीय उत्पादनको बजारीकरण:** पालिकाभित्र उपलब्ध जडीबुटी, फलफूल (जुस), दुग्धजन्य पदार्थ सङ्कलन तथा प्रशोधन उद्योग स्थापना गर्न प्रोत्साहन गर्ने।

२.४ पूर्वाधार विकास तथा सार्वजनिक निर्माणमा श्रम-गहन प्रविधि

- गाउँपालिका तथा प्रदेश/सङ्घीय सरकारका स्थानीय आयोजनाहरूमा श्रम-गहन (Labour-intensive) प्रविधिलाई प्राथमिकता दिने।
- सडक मर्मत, खानेपानी, सिँचाइ तथा वातावरणीय संरक्षणका काममा स्थानीय सूचीकृत श्रमिकहरूलाई प्राथमिकताका साथ परिचालन गर्ने।

२.५ समावेशी रोजगार तथा लक्षित वर्ग प्रवर्धन

- महिला, दलित, जनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, र सीमान्तकृत समुदाय (जस्तै: राउटे समुदाय) लाई रोजगार तथा स्वरोजगार कार्यक्रममा विशेष प्राथमिकता र अनुदानको व्यवस्था गर्ने।

- वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका व्यक्तिहरूको सीप र पूँजीलाई स्थानीय उद्यममा जोड्न पुनःएकीकरण (Reintegration) कार्यक्रम चलाउने।

परिच्छेद – ३: कार्यान्वयन ढाँचा र संस्थागत व्यवस्था

३.१ स्थानीय रोजगार निर्देशक/सञ्चालन समिति

गाउँपालिका स्तरमा नीतिको मार्गदर्शन, समन्वय र अनुगमनका लागि देहाय अनुसारको समिति रहनेछ:

पद	**विवरण / प्रतिनिधित्व**
अध्यक्ष	गाउँपालिका अध्यक्ष
उपाध्यक्ष	गाउँपालिका उपाध्यक्ष
सदस्य	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
सदस्य	आर्थिक विकास/ सामाजिक विकास समितिका संयोजक (२ जना)
सदस्य	स्थानीय निजी/सहकारी क्षेत्रका प्रतिनिधि (१ जना)
सदस्य-सचिव	रोजगार संयोजक

३.२ रोजगार सेवा केन्द्र (Employment Service Center)

- गाउँपालिकामा सञ्चालित रोजगार सेवा केन्द्रले बेरोजगार फाराम दर्ता, श्रम कार्ड/परिचयपत्र वितरण, सीप तालिम सञ्चालन र रोजगारदातासँग समन्वयको कार्य गर्नेछ।

परिच्छेद – ४: वित्तीय व्यवस्थापन तथा अनुदान

- **स्थानीय रोजगार कोष:** गाउँपालिकाको वार्षिक बजेटको निश्चित प्रतिशत रकम "रोजगार कोष" मा विनियोजन गरिनेछ।

- **सहुलियतपूर्ण ऋण र अनुदान:** साना तथा मझौला उद्योग वा कृषि फार्म स्थापना गर्न इच्छुक सूचीकृत युवा उद्यमीलाई निश्चित शर्तमा अनुदान तथा सहुलियत दरको ऋणमा सहजीकरण गरिनेछ।
- **सङ्घीय तथा प्रादेशिक बजेट समन्वय:** प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम, मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम लगायत सङ्घ र प्रदेशका कार्यक्रमहरूसँग समन्वय गरी स्रोतको एकीकृत उपयोग गरिनेछ।

परिच्छेद – ५: अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा शासकीय सुधार

- **वार्षिक समीक्षा:** चालु कार्यक्रम र रोजगारी सिर्जनाको प्रगतिको विषयमा प्रत्येक वर्ष सामाजिक परीक्षण (Social Audit) र रोजगार मेलाको आयोजना गरिनेछ।
- **पारदर्शिता र गुनासो व्यवस्थापन:** रोजगार छनोट प्रक्रिया र योजना विनियोजनमा पारदर्शिता कायम गर्न नमस्ते गुराँस गुनासो पोर्टल तथा सूचना अधिकारीमार्फत सूचना प्रवाह गरिनेछ।

परिच्छेद – ६: विविध

- **संशोधन:** यो नीतिमा आवश्यकता अनुसार गाउँसभाको बहुमतबाट संशोधन गर्न सकिनेछ।
- **निर्देशिका तथा कार्यविधि निर्माण:** यस नीतिको सफल कार्यान्वयनका लागि कार्यपालिकाले आवश्यक कार्यविधि वा निर्देशिका तर्जुमा गरी लागू गर्न सक्नेछ ।

आज्ञाले,

ओम प्रकाश देवकोटा

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत